

“ГАЛАСЫ ЗАКАХАНЫХ У БЕЛАРУСКАЙ ПАЭЗІІ”

Літаратурна-музычны салон для вучняў 10-11 класаў

В. С. Якунина,
заведуючай бібліотекай
гимназіі № 1 г. Ліды,
Л. И. Яршевич,
бібліотекар першай катэгорыі
гимназіі № 1 г. Ліды

Мэта: выхаванне у вучняў нацыянальнай самасвядомасці, пачуцця гонару за родную мову, рэклама лепшых паэтычных твораў беларускай літаратуры, выхаванне шчырых прыгожых адносін паміж юнакамі і дзяўчатамі праз лірыку кахання

Афармленне: чытальная зала і рабочая месца бібліятэкара у беларускім нацыянальным каларыце, кніжная выстава “Галасы закаханых у беларускай паэзіі”

Ход мерапрыемства:

Бібліятэкар:

Агні каханья — вечныя агні.
Яны нікому з нас не слепаць вочы.
Шчаслівым сэнсам нападзюць дні,
Пяшчотай вабнай скарачаюць ночы.
Загадкава гучыць у цішыні
Гарачы, неспатольны шэпт жаночы.
Бянтэжыцца расчулены юнак,
Упершыню адчуўшы дзіўны смак.
Ёсць у каханні нейкая мяжа.
За гэтай патаемнаю мяжою
Зліваецца ў адно твая душа
З душой каханай, чыстаю душою.
Як ток, між вамі прабяжыць спярша,
Каб адарыць вас яркаю іскрою,
Чароўнае адзінства захаплення,
Што абнаўляе свет і пакаленні.

Бібліятэкар:

Каханне... Ці бывае ў свеце яшчэ што-небудзь такое імгненнае, беспамятнае, такое сляпое і разам з тым велічнае і вечнае. Напэўна, не... І ці

ёсць на Зямлі хоць адзін чалавек, які б не адчуў гэтага пачуцця і мог з упэўненасцю сказаць, што гэта такое. Таксама, не. Аднак, як толькі мы чуем далёкі голас Пушкіна

Я вас кахаў бязмоўна, адзіотна,
То боязь чуў,
То рэўнасць зазнаваў.
Я вас кахаў, так шчыра, так пяшчотна,
Як дай вам бог, каб іншы пакахаў...

І ўжо здаецца, што гэты з тваіх вуснаў зрываюцца словы кахання. Пры сённяшнім і будучым фантастычным развіцці навука і тэхніка не змогуць скаструяваць такога дэтэктара шчырасці. Лірыка кахання не толькі мера паэтычнага прызначэння і прызнання – у ёй выяўляецца трывалася і вышыня чалавечага духу.

Раманс “Зорка Венера” Сл. М. Багдановіча.
(Відыаролік з сеткі Інтэрнэт)

Бібліятэкар:

Так, гэты вядомы раманс М. Багдановіча, які з часу свайго напісання стаў народнай песняй, а зямляне, магчыма, наблізіліся да “самай далёкай зоркі”. А ёсць жа ў Багдановіча яшчэ выдатная балада “Вераніка” пра першае, бязвіннае, балюча-трывожнае каханне.

Гуч. “Вераніка”.
(Відыаролік з сеткі Інтэрнэт)

Бібліятэкар:

Якой неспраўджанаю мараю тужаць радкі гэтага верша...

Бібліятэкар:

Ліра Купалы, якая спела столькі песен аб народная нядолі здольна выявіць найінтымнейшыя зрухі душы, пачуцці. Культ каханай жанчыны, адзінай “ненагляднай” авеяны паэзіяй рыцарскага высакародства. Ён перад ёй схіляецца як перад багіняй, цудам жыцця. Яна упрыгожыла сабой увесь свет, яго бясконцыя праявы, бо ён глядзіць на ўсё вачамі бязмежна закаханага.

Вучань:

У хаце ужо маея будзь гаспадыняй,
Няма у мяне нікога, проч цябе;
Сядзь на пачэсны кут, мая багіня,
І будзем думы думаць аб сабе.
У ночнай цішы, у любым упаенні,
У патаенні ад жыцця, людзей,
Агонь душу і сэрца распрамене,
Агонь гарачых, злучаных грудзей.
І мнагацветныя акружаць нас вяселкі,
Маланкі залатыя замігцяць,
А думкі нашы, верныя саколкі,
Да неба з добрай весткай паляцяць.

Так мілаванне к шчасцю след адчыне,
А мілаванне - над царамі цар,-
І будзеш век маея ты гаспадыняй,
А я твой вечна буду гаспадар.

Бібліятэкар:

Не адзін том аб залатых снах, заснаваных з дзяўчынай, калі ў полі зацвілі ліпы і каліна, збярэццы ў Купалы. У найбагацейшай скарбніца паэзіі кожны з нас пазнае гэта перлавы россып, бо так напісаць мог толькі Купала.

Гэткім шчырым каханьнем яе атуліў,
З гэткай ласкай глядзеў ў яе сумныя вочы, –
Я і сонца не туліць расквечаных ніў,
Як і зоры людзям не ўглядаюцца ўночы!
    Так пясціў, так галубіў галубку, яе,
    Так цяпліў сваім сэрцам сірочым ёй грудзі, –
    Як і маці не песьціць дзіцё – як спаўе,
    Як і вогнішча зьзябнутых грэці не будзе!
Столькі песень над песьнямі ёй я напеў,
Столькі думак злажыў аб ёй важных, таёмных, –
Як і бор гэтак з ветрам шумець не шумеў,
Як і век гэтых дум не злажыў для патомных!
    Гэткі ў сэрцы сваім збудаваў ёй пасад
    І такую ўзлажыў ёй з каханья карону, –
    Як і неба з зямлёю, на Божы загад,
    Не прыдбаюць такіх ні кароны, ні трону!
Так уславіў яе ў славу сонца і зор,
Так маліўся дзень-ноч к ёй мальбою нябёсаў, –
Як і мудрасьць ня ўславіць ўсясьвету прастор,
Як і каня ня моліцца ўлетку да росаў!
    Утварыў зь яе шчасьце з-над шчасьцяў сваё –
    Чарадзейную княжну з аповесьці дзіўнай,
    І пад ногі ёй кінуў жыцьцё сваё ўсё...
.....
А яна?.. А яна была толькі... дзяўчына!..

Бібліятэкар:

Самотнае тонкае чалавечае пачуццё – каханне па-сапараўднаму раскрываецца, як паказвае паэт, на фоне прыроды, пры непасрэдным яе удзеле, бо толькі яна “разумее” глыбіню пачуцця, садзейнічае яго росквіту.

Зайшло ўжо сонейка, цень лёг на гонейка,
Ўецца туман сенажацяй,
Выйдзі ж, дзяўчынка, выйдзі, галубка,
Ў садзік ка мне пагуляці.
    Хвілямі шывкімі ў цені пад ліпкамі
    Час нам праходзіці будзе;
    Бачыці будуць зоры і месяц,
    Бачыць ня будуць нас людзі.
Казкамі дзіўнымі будуць галінамі
Ліпкі шумеці, дзівіцца,

Будзе прыветліва пець салавейка,
Буду — слугой, ты — царыцай.
Радасьцю, ўцехама пад ліпак стрэхама
Будзе нам доля ў ноч гэту,
Сэрцавы струны ўдарым каханьнем
На зайздрасьць цэламу сьвету.
Выйдзі ж, дзяўчынка, выйдзі, галубка,
Ў садзік ка мне пагуляці;
Ўжо зайшло сонейка, цень лёг на гонейка,
Ўецца туман сенажацяй.

Бібліятэкар:

Беларуская лірыка – гэта чысціня і наіўнасць юнацкага свету ў вершах Аркадзя Куляшова. Вось паслухайце знакамітую “Алесю” Куляшова у вельмі незвычайным выкананні

(Відыаролік з сеткі Інтэрнэта. Песня “Бывай” у выкананні гасцей з Рэспублікі Конга у горадзе Ліда)

Бібліятэкар:

“Зязюльчыным ранкам пасля салаўінага вечара і перапёлчынай ночы” размаўляе па-сучаснаму каханне Пімена Панчанкі, Рыгора Барадудзіна, Кастуся Цвіркі, Максіма Танка.

Бібліятэкар:

Асабістым цёплым ручайком цякуць у беларускай паэзіі каханьня вершы, напісаныя жанчынама. І мабыць таму, што яны належаць жаночама пярэ, яны такія шчырыя, пранікнёныя, такія незвычайна добрыя, зразумелыя.

Вучань 1:

Ты думаў пра мяне, я ведаю, бо ўночы
Я не магла стуліць ні на хвіліну вочы.
І думка горача мне душу хвалявала.
Ты думаў пра мяне, я ведаю, у словы
Жар палкіх дум тваіх быў выліцца гатовы.
Яны гучалі тут так шчыра, так глыбока,
Мне пець хацелася і плакаць лёгка, лёгка.
Ты думаў пра мяне, я ведаю, і думы
Азваліся ва мне якімсьці светлым сумам.
Пяшчотай мяккаю яны абнялі сэрца,
І ты, і ты адчуў, чаму яно так б'ецца.
Ты быў са мной! Пры мне!
Пры мне, а не далека...
Мне пець хацелася і плакаць лёгка... лёгка...
К. Буйло. “Ты думаў пра мяне”.

Бібліятэкар:

Ёсць у беларускай паэзіі вельмі тонкі лірык – Раіса Баравікова. Шмат увагі аддае асабовай, інтымнай тэме, вершам пра каханне, у якім чалавек выпрабуваецца на вернасць, чэснасць, высакароднасць.

Вучань 2:

Ля крыніцы бруістае вяне
абранёны на шчасьце вянок,
тут калісь палявалі славяне
на чужых даўганогіх жанок.

Паўтараецца многае ў сьвеце,
на палянцы распалім касьцёр,
і заблудзіцца месяц у вецьці,
як лязо агнявое, васьцёр.
У тваім сінявокім абліччы
я славянскія рысы знайду,
стань жа сённяя маім паляўнічым
я сама пад руку пападу.

І ад радасьці хмельнае грузны,
абмінаючы дрэвы і пні,
прыпадзі да распаленых вуснаў
і ў высокія травы шпурні.

Закрычы па-дзікунску штосілы,
абрываючы сукню з пляча,
каб сарвалася дрогкае: «Мілы-ы»
і хіснулася неба ў вачах.

Каб на самым абрыве палянкі,
дзе ў калена густая трава,
ўпадабала я лёс паланянкі
і надломы крутога брыва.

Вучань 1:

Ты пакліч мяне. Пазаві.
Там заблудзімся ў хмельных травах.
Пачынаецца ўсё зь любові,
Нават самая простая ява.
І тады душой не крыві
На дарозе жыцця шырокай.
Пачынаецца ўсё зь любові –
Першы посьпех і першыя крокі.
Прыручаюцца салаўі,
І зьмяняюцца краявіды
Пачынаецца ўсё зь любові –
Нават ненавісьць і агіда...
Ты пакліч мяне. Пазаві.
Сто дарог за маімі плячыма.

Пачынаецца ўсё зь любові.
А інакш і жыць немагчыма.
Я. Янішчыц

Вучань 3:

Росы выспелі, росы выспелі,
Усё ўспышкамі расцвіло.
Шчасце выпала, шчасце выпала,
Ды нядоўгім яно было.
Больш не вернецца ў сэрца агонь,
Бо суперніца, бо суперніца,
Бо суперніца ўкрала яго.
Зноў курлыканне, зноў курлыканне,
Жураўлінае над сялом.
Шчасце выпала і не выпала,
Бо нядоўгім было яно.
М.Янчанка

Бібліятэкар:

Каханне, яно не выбірае ні час, ні ўзрост, ні надвор'е. Яно прыходзіць і ўсё! І нават, калі ўжо адыйшло, яшчэ доўга шчыміць сэрца.

Не прасіла я ў цябе падмогі.
Май адцьвіў. Ружовы дым растаў.
Ты навошта з дальняе дарогі
Да мяне на хвілю завітаў?
Паспытала розных траў гаючых.
Боль аціх. І крок цьвядзейшым стаў.
Ты навошта з памяці балючай
Да мяне на хвілю завітаў?
А ці я кахаць цябе ня ўмела?
А ці ветлай ласкі не было?
...Бачыш, колькі верасьняў асела
На парог, на рукі, на чало.
Хоць на дзепь спыніцца – а ня маеш!
Дык чаму ж заехаў да мяне,
Дык навошта ж слоўка мне шукаеш,
Ад якога – токам па сьпіне?!
Я. Янішчыц

Бібліятэкар:

Жартам, пяшчотай, такім чыстым беларускім пачуццём вызначаюцца вершы З. Бядулі, А. Бачылы, А. Русака.

песня “Не за вочы чорныя” сл. А. Русака, муз. Ю. Семянякі.
(Гуч. песня у выкананні настаўніка музыкі)

песня “Не шукай” сл. А. Русака, муз. І. Любана.
(Гуч. песня у выкананні настаўніка музыкі)

Бібліятэкар:

А вось Г. Бураўкін сцвярджае сваю думку:

А я не веру,
Што пайло каханне
З гадамі маладымі на пачын,
Што нашых вуснаў,
Нашых душ яднанне
Не можа сівізны перамагчы.
Я і цяпер разгадваю.
Як тайны,
Твой кожны дотык,
Кожны позірк твой.
Ад старасці ахоўваю адчайна
Святыя хвілі радасці жывой,
Калі тваё спякотнае дыханне
Сціхае ў ранні на маім плячы...

І я не клічу новае каханне.

Мне б тое,
Маладое,
Зберагчы.

Бібліятэкар:

Усё што гаварылася пра каханне да гэтай пары – бяспрэчна праўда, што “тайна сія веліка есць”. Дзякуй паэзіі, лірыцы каханья за магчымасць словам выказаць пачуцці.

Свяці, каханья чыстая зара!
Свяці – пачуццяў сэрцаў не азмрочвай –
Над доляй плугара і песняра
І над высокай доляю жаночай.
Усіх людзей пара табе, пара,
З’яднаць чароўнай сілаю прарочай.
Бо, сапраўды, на свеце без каханья
Жыцця няма – ёсць толькі існаванне.

песня “Пахне чабор” сл. П. Броўкі.

(Відыаролік з сеткі Інтэрнэт)

Бібліятэкар:

А зараз давайце правядзем вершаваны флэшмоб. Я раздам вам па аднаму слову і у нас атрымаецца вельмі прыгожы верш Анатоля Вяцінскага.

Мужчына. Жанчына. Чаканне.
Шуканне. Блуканне. Час.
Жанчына. Мужчына. Спатканне.
Вітанне. Пытанне. Адказ.
Мужчына. Жанчына. Дыханне.
Сэрцабіццё. Забыццё.
Жанчына. Мужчына. Каханне.

Мужчына. Жанчына. Жыццё

Бібліятэкар:

Мінавіта с кахання і пачынаецца наша жыццё. Паважаныя сябры, жадаем вам шчырых пачуццяў і сапраўднага кахання.

Спісак выкарастаннай літаратуры:

1. Баравікова Р.А. Рамонкавы бераг. Слухаю сэрца: вершы.- Мінск: Выдавецкі дом “Звязда”, 2013.-176 с.
2. Бярозавая рунь: сучасная беларуская паэзія. – Мінск: Беларус. Энцыкл. імя П. Броўкі, 2011.-272 с.
3. Купала, Я. З кутка жадання: вершы, паэмы, п’есы.- Мінск: Маст. літ. 2009.-446 с.
4. Сучасная беларуская паэзія Мінск: Маст. літ., 2009.-526с.- (Школьная бібліятэка)
5. Інтэрнэт-рэсурсы
6. Янішчыц Я.І. Выбранае: вершы паэмы.- Мінск: Маст. літ., 2009.- 247 с.